

Ján Smrek

1898 – 1982

- Vlastným menom Ján Čietek. Bol sirota a žil v sirotinci v Modre. Bojoval v 1.sv.vojne a dostal sa až do Palestíny. Vyštudoval učiteľstvo, avšak neučil, pracoval ako redaktor. Vydával mesačník Elán.

Predstaviteľ **vitalizmu**.

Vitalizmus

- Presadzoval radostné a optimistické nazeranie na svet.
- Reakcia na očakávaný mier a obnovu zničených hodnôt.
- Názov: vita – život
- Základom života je životná energia, sila.
- Hybnou silou je schopnosť žiť a tvoriť.
- Témy budovania, stavania, konštruovania, hrania sa, lásky, krásy, mladosti, priateľstva...
- Človek nie je limitovaný hranicami svojej vlasti, patrí mu svet.
- Senzualizmus – vníma krásu všetkými zmyslami.
- Jazyk: každodenný – hovorový aj s nárečovými prvkami, voľný verš

TVORBA:

Cválajúce dni – básnická zbierka – očarenie životom, príroda, dedina, mesto, žena, láska, diaľky, cudzie kraje, v ktorej dominuje radosť zo života, spontánnosť, optimizmus, citová úprimnosť a sviežosť, improvizácia, nepravidelnosť formy, neusporiadanosť

Božské uzly – básnická zbierka – pri tľmočení silných citových zážitkov nezabúda na výrazné a nevšedné detaily zo života

Iba oči – básnická zbierka – senzuálne vnímanie skutočnosti nesmeruje k prázdnu hedonizmu (slasť a rozkoš sú najvyššie hodnoty)

Básnik a žena – veršovaná poviedka – napísaná v podobe dialógu, obdivný vzťah k žene vo všetkých ročných obdobiach, vyjadruje galantný postoj k žene ako bytosti, ktorá v sebe skrýva mnohé tajomstvá, život považuje za zákrak či sen.

Báseň - Cválajúce dni (interpretujte báseň)

Bujní žrebci, neosedlaní
-- nezasiahne ich blesk --
ženú sa vpred,
ženú sa vpred,
kopyty rozbíjajú lebky
a nechávajú za sebou
dokaličené ľudské mŕtvoly.

Stepilí cowboys
nad konské hrivy sklonení
sedia na pariaticich sa chrbtach
a stískajú ich koleny
kľčovite.
Hurrá, hurrá!
Z cesty nám!!

Pádime!
Nevidíte?

Krasojazdcov sú stá,
divákov milióny.
Tie stá však jazdia ponad dómy,
ponad parížsku Notre Dame
a preskakujú Oceán,
ženú sa krkolomným cvalom,
že nestihne ich ani Parom,
chcú prelietať
zo stálic na stálice,
presedlať na Lucifera šiju,
vôbec: vtopiť sa v dáky fenomén,
možno: vo večnú energiu.

My mladí, jarí šarvanci,
ktorí sme život -- svoju milú --
objali prvom pri tanci,
sme celým dúškom živí --
my sme tí jazdci diví!
Sedíme na paripách:
uháňajúcich dňoch,
a pevne držíme sa hrivy --
nič nevadí, že niektorý
pri skoku ponad piliere
ocelového mosta
drží sa už len chvosta.

Nemôžeme znať, či nespadneme
a nezlomíme väz --
lež nechceme sa predsa vtopiť
v to driemajúce ľudské plemä,
v zakliaty živý les.